

SVENSK MUSIKTIDNING

N:r 11.

Redaktör och utgivare:
FRANS J. HUSS.
Telefon: Brunkeberg 14 97.

NORDISKT MUSIKBLAD.

Stockholm den 3 Juni 1909.

Expedition: Kammakaregatan 6.

Pris: Helår 5 kr. Lösnummer 25 öre.
Annonpris 20 öre pr petitrad.

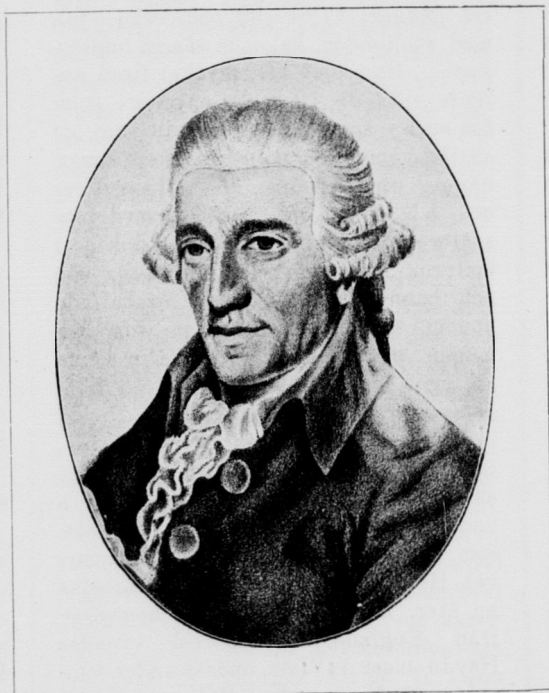
29 Årg.

Joseph Haydn.

I vårt land, likasom öfverallt i utlandet, har under detta år firats minnet af »fader Haydn», med uppförande af några hans verk, symfonier, oratorier eller kammarmusik, en särskild anledning därtill har gifvits däraf, att hans dödsdag inträffade för jemnt 100 år sedan, den 31 maj 1809. Världen förlorade då en af sina snillrikaste, ädlaste och älskvärdaste tonspektatörer.

Inom musikvärlden finnes väl knappast någon som icke känner till Joseph Haydn och lärt att älska hans skapelser, hvilka till så stor del kunna räknas till det absolut sköna inom tonkonsten, huru än nya tider föda ny smak. Nutidens musik har kommit in på andra vägar än de gamla klassikernas. Hand i hand med nya uttrycksmedel går en sträfvande att skapa en väfnad af djuptänkta harmoniska kombinationer och åstadkomma en öfverväldigande kraft, något som på senaste tid urartat till en excentricitet, som strider mot musikens begrepp af skön konst. Ett exempel på en så pervers smakriktning ha vi nyligen funnit i ett yttrande af en kritiker i en engelsk tidning, då i Manchester, till firande af Haydns minne, uppfördes en hans symfoni, en arias ur »Skapelsen» och en hans violoncellkonsert. En annan platstidning yttrar med anledning af denna kritikers dom: Ha vi fortskridit så långt, eller ha vi åstadkommit så härliga sa-

ker, att en kritiker i en härvarande tidning ej har något älskvärdare att yttra om fader Haydn än följande: »han borde lugnt få soffa i sin graf, ty för en modern människa kan ur hans stoft ingenting godt mera uppväxa!» Här kan verkligen tillämpas sentensen »interstrepit anser olores», ty den vördnad och kärlek hvarmed Haydns minne nu öfverallt tacksam firats, visa att hans snille ännu högt uppskattas och att han alltjamt med friskt lif lefver i sina verk. Det bereder alltjamt en stor musikalisk njutning att få höra hans oratorier »Skapelsen» och »Årstiderna» att på konserter få höra hans spirituella melodiska symfonier och stråkkvartetter, hvilka senare icke saknas på kvartettsällskapens program.

Joseph Haydn.

Franz Joseph Haydn föddes i byn Rohrau, på gränsen mellan Österrike och Ungern, natten till 1 april 1732, den andre i ordningen af 12 syskon. Fadern var en fattig vagnmakare, som dock hade en stor kärlek till musik och spelade harpa. Sonen Joseph röjde mycket tidigt musikaliska anlag, och då det i byn förekom ganska mycket musik, växte den unge Haydn upp i en musikalisk atmosfär. Då en släkting till föräldrarna, skolrektor Frankh från Hainburg, en liten stad vid Dohnau på gränsen till Ungern, fick reda på gossens stora musikanlag, tog han, som själf var musiker, honom till sig och undervisade honom i sång och instrumentalmusik. Frankh var en duktig men sträng läromästare. Efter två års vistelse i Hainburg fick kapellmästaren Georg Reutter vid St. Stephanskyrkan i Wien på en resa i afsikt att skaffa gossar till kyrkans sångkör lära känna Joseph Haydns vackra röst och tog honom med sig till den österrikiska hufvudstaden, dit han nu kom vid 7 å 8 års ålder, och hvarifrån sedan hans rykte skulle gå ut öfver hela världen. Vid sidan af musik fick han ock lära sig litet latin, skrifning och räkning. I Wien fick han väl ock tillfälle att höra mycken musik af olika slag. Det lyckliga lifvet här fick ett plötsligt afbrott, då den unge musikern kom i öfvergångsåldern. Joseph blef afskedad och hans broder Michael i stället upptagen i domkyrkan. Omkring 17 år gammal stod nu Haydn utan medel till sitt uppehälle, då han fick tak öfver hufvudet hos en fattig sångare Sprangler och

tillfälle att spela med vid konserter, serenader, sällskapliga sammankomster m. m. Men inkomsten blev knapp och en vacker vårdag vandrade Haydn som pilgrim till Mariazell i Steiermark, där han för sin vackra röst fick fritt uppehälle i klostret under en veckas tid och en liten kollekt vid afresan. Åkerkommen till Wien lyckades Haydn få i »yttersta nöd», som han sedan yttrat, ett lån, på 150 gulden. Föräldrarna ville att han skulle bli prästman, men han förklarade »att han ej ville bli en andlig», han skaffade sig nu ett vindsrum och ett instrument samt återtog sina musikstudier. Vid den tiden uppstod Haydns första större, ännu kända komposition, en messa. Huset, hvori Haydn fick logi, var ett af stadens bättre; där bodde bl. a. en enkefurstinna Esterházy och diktaren Metastasio, hvars fosterdotter Haydn fick undervisa, hvilket ock ledde till att han gjorde bekantskap med hennes sånglärare, den italienske komponisten Porpora och, mot det att han ackompanjerade till dennes lektioner, fick af honom undervisning i musikens teori. Haydn erhöi nu elever, spelade i kyrkan, i adels salonger och i orkestern, men var dock mest upptagen af att studera och komponera. Sina teoretiska studier grundade han förnämligast på Fux's berömda »Gradus ad parnassum», och Phil. Em. Bachs »Sonate per cembalo» blefvo för honom af ingripande betydelse beträffande komponerandet.

En tillfällig omständighet gjorde att Haydn vid denna tid kom att offentligt uppträda som komponist. En afton år 1751 hade han med andra unga vänner begifvit sig ut att bringa den bekante komikern Kurzs vackra hustru en serenad. Musiken, komponerad af Haydn, väckte stort bifall, och Kurz, som trängtade efter pengar och rykte, föreslog då Haydn att sätta musik till en af honom skriven komisk operett »Der neue krumme Teufel». Musiken komponerades, uppfördes på Stadsteatern i Wien 1752 och sedan i provinsstäder och inbringade tonsättaren ett godt honorar. Ett par år senare kom han äfven tillfälligtvis att lägga grunden till den del af sin kompositionsverksamhet, som gjort honom mest berömd. Bland hans förnämsta bekantskaper var regeringsrådet, friherre von Fürnberg, hvars »särskilda nåd» Haydn åtnjöt. På dennes gods komponerade Haydn för en krets musikdillettanter sin första *sträckkvartett* (B-dur), som väckte stort bifall. Uppmuntrad att komponera vidare i denna riktning, följde sedan aderton kvartetter förutom trior, Divertimenti och Scherzandi, musikstycken för blandade instrument, alltså ett slags förstudium för symfonierna. Haydn kan betraktas såsom sträckkvartettens fader om än Boccherini och Dittersdorf samtidigt odlade denna konstform. Hufvudbeståndsdelarne i Haydns kvartet-

ter, efter Ph. Em. Bachs sonatform, äro det första Allegrot, Adagiot, långsamt af vokalkformen, af sången, Menuetten, som af honom oftast fick en humoristisk karaktär och Finalen, vanligen i rondoform och af glad karaktär. Genom v. Fürnberg rekommenderades Haydn till den böhmiske adelsmannen, greve Morzin, på hvars gods nära Pilsen Haydn skref sin första *symfoni*. Efter ett år, sedan greffen ej hade råd att vidare hålla ett kapell, finna vi Haydn i Wien, 1760, och detta år blef ödesdigert för honom. Under den betryckta tiden i Wien hade han ett godt stöd i perukmakaren Keller, af hvilkens tvänne döttrar den ena, som var mycket belaglig, vunnit Haydns hjärta, men då hon drog sig undan i ett kloster, gifte sig Haydn på fadrens uppfordran med den andra, hvilken, trätgirig och bigott som hon var, blef honom en verklig Xantippa, en börda som endast hans godmodiga natur och plikt känsla förmådde honom bära i fyrtio år. År 1761 fick Haydn plats hos furst Paul Anton Esterházy i Eisenstadt och 1762, efter dennes död, hos brodern Nikolaus, först såsom andre och 1766 såsom förste kapellmästare. Här och på furstens sommarresidens, det präktiga slottet Esterházy, lefde han under sträng verksamhet i 30 år.

Här skref han nästan alla sina operor, de flesta arior och sånger, musik till furstens af denne så älskade marionett-teater, en mängd kyrksaker, samt större delen af sin symfoni- och kammarmusik. För furstens älsklingsinstrument Viola di bardone skref han ej mindre än 163 stycken. Hans kompositioner blefvo snart kända samt vidt spridda och begärliga. Särskildt hade han många beundrare i London, dit han flere gånger inbjöds och slutligen efter furst Nikolaus' död fick komma två gånger, 1790—92 och 1794—95, med violinisten Salomon såsom impresario. Han blef här mycket firad, anförde själf de 12 s. k. engelska symfonierna, som han förbundit sig att skriva, omgafs af de utmärktaste konstnärer, uppvaktades af ambassadörer och adelsmän, öfverhopades med presenter och blef 1791 hedersdoktor i Oxford, en utmärkelse som hans vän och beundrare dr. Burney förskaffade honom, samt återvände hem som förmögen man till Wien, där han köpte sig eget hus. På hemvägen från London efter första besöket lärde Haydn i Bonn känna den unge Beethoven, och det blef då afgjort att denne skulle resa till Wien för att studera under Haydn. Esterházyiska kapellet, som upplöstes efter furstens död, hvarvid Haydn pensionerades, upprättades nu åter, hvilket påskyndade hemresan från England. Emellertid vistades Haydn mest i Wien, endast under sommarne på Eisenstadt. Vid mer än 65 års ålder skref han sina härliga oratorier »Skapelsen», (först utförd offent-

ligt i Wien 1799) till text efter Miltons »Paradies lost», och »Årstiderna» efter Thomsons »Seasons'» (1801). Hans krafter voro emellertid snart brutna, och vid kanondundret under Wiens belägring släcktes hans lifsgnista den 31 maj 1809. Han hade då i 18 år öfverlevat den 24 år yngre Mozart. I 18 år öfverlefde honom hans 40 år yngre lärjunge Beethoven, som beträffande symfonien, kvartetten och sonaten upptog mästarens mantel och bragte hans lifsverk till en högre fullkomning. Haydns produktivitet var ausenlig; man räknar ej mindre än 1407 verk af honom. Han uppgifves — ehuru siffrorna variera hos hans biografier — hafva skrivit 110 symfonier, (Haydn-forskaren Wüllner uppgifver 157), 82 sträckkvartetter, 47 trior och Divertement, 14 operor, 5 oratorier, 15 messor, omkring 50 pianosonater, 15 konserter för olika instrument, offertorier, kantater, diverse instrumentalsaker och en mängd sånger, deribland Österrikiska folksången.

Af Haydns operor må nämnas »La vera costanza», »Il maestro di capella», »Ritter Roland», »Die Wüste Insel» (= »L'isola disabitata»), som till firande af Haydns minne den sistl. maj uppfördes på hofteatern i Wien med fröken Signe Rappe i Constances parti. Bland kantater kan lämnas »Il ritorno di Tobia». Af symfonierna äro genom särskilda namn bekanta: den »med puklaget» (1791), den »med pukhvirveln» (1795), »militärsymfonien» (1794), »Oxfordsymfonien» (1788, sedan uppförd vid Haydns doktorspromotion där), »afskedssymfonien» (1772) hvarmed Haydns lyckades utverka furst Nikolaus Esterházy's inflyttning till Eisenstadt, efter en för de stackars kapellisterna alltför lång sommarsejour. I denna symfoni, som bekant, lämnar den ene musikanten efter den andre med sitt instrument orkestern, till dess endast anföraren står kvar — och fursten förstod piken. Vidare symfonien »La chasse», »barnsymfonien», etc. Instrumentalpassionen »Die sieben Worte am Kreutz» (för Cadix 1785) hör ursprungligen till symfonierna och fick sedan körer och soli.

Nyligen har man funnit ett par förut okända violinkonserter af Haydn. En af dem i C-dur var af Haydn komponerad 1769 för första violinisten i Esterházyiska kapellet Luigi Tomasini, och denna har nu spelats af en dennes afkomling Carl Tomasini, violinist vid hofkapellet i Neustrelitz, som äfven är i besittning af den violin, hvarpå konserten allra först spelades.

Den 15 juni egde Haydns högtidliga begrafning rum i skottska kyrkan. I denna hade, där liktåget gick fram, bildats häck af tyska och ockuperingsarmén tillhörande franska soldater. En kör af artister och musikvänner utförde Mozarts »Requiem». Många högtstående personer i Wien voro närvarande i kyrkan, som var rikt belyst och

med altare samtbankar klädda med svart kläde. Haydns kvarlevor fördes sedermera 1820 till Eisenstadt.

En präktig bildstod af Haydn är uppförd i Wien till hans minne.

Haydns styrka låg väsentligen i instrumentalmusiken, om än hans barnsliga fromhet och humor trädde glänsande fram i de på det gränsen till världsliga oratoriet stående mästerverken i »Skapelsen» och »Årstiderna». De förut tämligen fast organiserade symfoniska instrumentalformerna utvidgades af honom, så att han väl kan räknas som nyskapare af symfonien. En af hans största förtjänster i sonatformen är utbildningen af det fria tematiska arbetet. Annu mera ursprunglig än i symfonierna är Haydn i sina kvartetter; hans mest kända symfonier, de 12 »engelska», äro skrifna efter Mozart och under inflytande af dennes. I kvartetten däremot erkände Mozart själf Haydn för sin lärare.

Ett hufvuddrag i Haydns ädla karaktär var hans blygsamhet, hvarpå lämnas ett bevis genom det intressanta bref af honom, som vi fått tillfälle att införa i detta nummer.

Af Haydns operor uppfördes »Kapellmästaren» i Stockholm å Djurgårds-teatern 1819, å Mindre teatern 1846, Oratoriet »Skapelsen» uppfördes här först, som förr nämnts, 1801. Vi vilja slutligen nämna att Haydn år 1798 invaldes till ledamot af vår Musikaliska akademi.

Ett bref af Joseph Haydn.

I staden Bergen på Rügen bildades i början af 1800-talet i Assessor K:s våning, under ledning af kantor D., en slags musikförening, och då man där första gången utförde Haydns »Skapelsen», samt intrycket af detta verk, trots så svaga musikkrafter och vid ackompanjemang af endast ett s. k. flöjt-fortepiano, blef utomordentligt, höjde den beundrande doktor K. sitt glas och tackade skaparen af detta verk för en så storartad musikalisk njutning.

Men ett högt enstämmigt jubel följde då han föreslog att afsända till den store kompositören ett innerligt och enkelt tack, som ett uttryck af sällskapets känslor.

Brevet uppsattes och undertecknades af båda grundarna af denna musikförening samt afsändes.

Så berättar en son till en af undertecknarne, hvilken son ett halft århundrade därefter af sin fader erhöi som gåfva Haydns brefsvår, som hela tiden legat bevaradt i det gamla flöjt-pianofortet.

Brevet lydde så:

»Mina herrar.

Det var en i sanning för mig ange-

näm öfverraskning att mottaga en så smickrande skrifvelse från Eder trakt, hvarthän jag icke kunnat vänta att ett verk af min ringa talang kunnat tränga.

Då jag nu ser att mitt namn hos Eder icke endast är bekant utan att också mitt verk blifvit utfördt med nöje, så går därigenom mitt hjärtas ifrigaste önskan i uppfyllelse: att från hvilken nation som helst, dit mina arbeten kunna finna väg, jag må bedömas som icke ovärdig tolkare af denna heliga konst. Ni visa mig i detta afseende ett bevis från Edert fädernesland, ännu mer, Ni gifva mig den första öfvertygelsen som i min sjunkande ålderdom ger mig den största tröst, att jag ofta kan bli den källa, ur hvilken Ni och många för hjärtliga tankar mottagliga familjer i huslig stillhet kunnen hämta nöje och tillfredsställelse.

Hur salig är icke denna tanke för mig.

Ofta då jag stred mot hinder af alla slag i mitt arbete, då ofta mina andliga och kroppsliga krafter sjönko, och det blef mig svårt att hålla ut på den anträdde banan — då kom det för mig en hemlig tanke: »det gifs här nere så få glada och tillfredsställda människor, öfverallt förföljas de af bekymmer och sorger; kanhända kan ditt arbete ibland blifva en källa, ur hvilken den sorgfylld eller den af lifvets sträfvan tyngde några ögonblick kan skapa sig ro och upplyftning.»

Detta blef en mäktig orsak att sträfva framåt och detta är orsaken att jag ännu med hjärtlig glädje blickar tillbaka på den långa rad af år, som jag använt i oafbruten ansträngning och möda för denna konst.

För öfrigt tackar jag Eder af fullaste hjärta för Eder goda tanke och ber blott om tillgift att mitt svar kommer så sent. Bräcklighet, den oskiljaktiga följeslagarinnan för en 70-årig gubbe, och arbeten som icke kunnat uppskjutas, har tills nu beröfvat mig detta nöje.

Kanhända medgifver naturen mig den gjädje att förfärdiga ännu ett minnesmärke för Eder, utaf hvilket Ni må kunna erfara en snart bortdöendes tankar, hvilken skulle önska att äfven efter sin död få lefva i en omgifning, af hvilken Ni gör en så hjärtlig skildring.

Jag har den äran att blifva Eder med fullkomlig högaktning

vördsammaste tjänare

Joseph Haydn.

Wien den 22 Sept. 1802.

(Efter Leipziger Allg. Musik Zeit. 1844.)

Våra operaförhållanden.

Utsikterna för kgl. lyriska teatern, eller vår operas framtid äro allt annat

än ljusa. Den ekonomiska ställningen för densamma under detta nu tilländagångna spelår har ej varit gynsamare än under det föregående, kanske snarare tvärtom, och därtill har under flera månader en strid mellan hofkapellet och teaterns direktion pågått, som tyckts leda till dettas upplösning.

De missförhållanden, som ledde till den föregående direktionens afgång, beroende på de skarpa anmärkningarna i pressen mot bristande diciplin inom anstalten, äro för välbekanta att här vidare behöfva relateras. Ledningen af operans öden anförtröddes med detta spelårs början, som man vet, åt herr Albert Ranft, hvilken ansågs såsom rutinerad teaterchef kunna föra rodret med säker hand. Herr Ranft hade ju kungl. teaterns styrelse bakom sig och vid sidan för operaverksamheten en sakkunnig hjälp i kapellmästare och artister vid teatern. Början af herr Ranfts regemente visade också en energi och en humanitet, som vann erkännande. Personalen vid operan undergick nästan ingen förändring, löneförhöjningar beviljades åt en del af personalen, äfven åt hofkapellister som voro mest i behof däraf, och för inöfningar af operapartier vidtogs en regim, som underlättade och påskyndade arbetet. Också inträffade det ovanliga, att den nya säsongens första föreställning bjöd på en premiär, nämligen af »Madame Butterfly». En månad därefter uppfördes ock så godt som en nyhet »Nordens stjärna», och ett par veckor senare inträffade premiären af d'Alberts »Lägländet». Båda nyheterna hörde till de mest framgångsrika af nyare operaalster. Man kan ej säga annat än att detta visade en berömvärd energi och vaktsamhet hos direktionen. I år har den återstående af de stora Wagner-dramerna »Tristan och Isolde» införlifvats med vår operareportoar och ännu en värdefull nyhet, Giordanos »André Chenier», gått öfver scenen på k. teatern. Alla dessa nyheter i den bästa uppsättning och med godt utförande. Visserligen måste det erkännas att vi detta år varit i saknad af en här behöflig hjälptenor, särskildt för Wagners musikdramer, och att därför hr Menzinskys engagement varit behöfligt, men hans fordran på dubbelt högre gage, än hvad någon af operans andra främsta artister åtnjuta stod ej i förhållande till dess ekonomiska villkor. Att hr Forsell lemnat vår operascen är nog ej operastyrelsens fel. Om man därvid än kan komma att tänka på det historiska uttrycket »Vår nåd och er nåd o. s. v.», så är det gifvet, att denne högtsträfvande fullblods-konstnär i längden icke skulle ha nöjt sig med en så obemärkt arena, som den svenska operascenen. Han har ju redan förut haft både Bayreuth och Wien i kikarn. Fröken Hesses afgång har ju sin orsak i denna framstående konstnärinnas sträfvan att i

utlandet fullkomna sina studier och sin konstnärlighet. Vi ha för öfrigt ej hört något missnöje med den nuvarande operastyrelsen från annat håll än hofkapellet, och dettas strid med operastyrelsen härledde sig från början däraf, att ett för betungande arbete ålades detsamma genom att det hvarje kväll gafs föreställningar på operan, hvilket förr ej varit händelsen. Hr. Ranft gick då kapellisternas önskan till mötes genom minskandet af antalet spelkvällar. Därefter uppstod en ny kontrovers, i det hofkapellet för sitt kvarstannande vid operan fordrade en löneförhöjning af 47,000 kronor från 1 juli detta år med beräkning af 2,500 kr. i första lönegraden och en stigning till 3,600 kr. under loppet af 15 å 20 år. Krafvet kan vara berättigadt med afseende på kapellisternas knappa löner, men hvarifrån taga medel härtill? Herr Ranft ansåg sig ej kunna bevilja en sådan fordran. Operan saknar medel till en så stor löneförhöjning, och att hr Ranft skulle taga pengarna ur sin egen ficka, det vore orimligt att begära; däri låge ej heller någon garanti för beståendet af en sådan lönestat. Hofkapellisterna valde så ett par förtroendemän, hvar af åtminstone den ena hör till de yngsta bland dem, och lade frågan afgörande i deras händer. Nu trädde grosshandlaren Thiel, såsom representant för teaterbolaget, emellan, erbjödande en löneförhöjning af 26,000 kronor, som skulle utgå från 1 juli detta år. Förtroendemännen afslog utan betänkanke äfven detta anbud. Hr Ranft ansåg sig nu ej ha någon annan utväg än att våga försöket med en utländsk operaorkester.

Så stod saken vid midten af maj månad, då Musikaliska akademien till operans styrelse inlämnade en skrivelse af hufvudsakligen följande innehåll:

»K. Musikaliska akademien, som erfarit att frågan om k. hofkapellet fortsatta anställning vid Operan ännu alltjämt är oafgjord, vill härmed till styrelsen uttala sina farhågor med hänsyn till den situation som skulle inträffa om hofkapellet nu upplöses.

Akademien tänker därvid i främsta rummet på de konstnärliga förhållandena och först i andra rummet på kapellet medlemmar, i hvilkas öde akademien emellertid tar liflig del ej blott på grund af deras egenskap af musici, utan särskildt emedan flertalet af dem varit lärjungar vid och utgått från det under akademiens vård stående musikkonservatoriet.»

»Ända från kon. Gustaf III:s tid har k. hofkapellet varit det oundgängliga stödet och den fasta grundvalen för Operans konstnärliga verksamhet, det har bevarat och fullföljt den tradition som genom framstående ledare utbildats, och från att till en början ha bestått hufvudsakligen af utlänningar har det utvecklats sig därhän, att

det numera utgöres af nästan uteslutande svenska musici.

Den skada som svenskt musiklif nu och framgent skulle lida om hofkapellet upplöstes synes akademien öfverskådlig och kanske omöjlig att någonsin godtgöra,

Det är därför som akademien i enlighet med sin uppgift att bevaka den svenska tonkonstens intressen anser sig ej kunna underlåta att lägga styrelsen på hjärtat att söka utan dröjsmål vidtaga alla till buds stående åtgärder för att afvända den fara som sålunda hotar den inhemska tonkonstens fortsatta utveckling liksom dess anseende inom och utom landet.»

Emellertid, för den händelse hofkapellisterna beslutat sig för att öfvergifva operan, hade en kommitté bildat sig af konstintresserade personer med uppgift att vidtaga praktiska förberedelser för en hofkapellerts konsertverksamhet under instundande säsong.

En sådan konsertverksamhet är emellertid af mycket prekär natur och lämnar hofkapellisterna ingen garanti för framtiden. Frågan blef emellertid afgjord på Pingstaftonen. Hofkapellet förbinder sig att kvarstanna vid operan i två år mot en lönetillökning af 32,000 kronor årligen, nämligen de af hr Thiel erbjudna 26,000 plus inkomsten af operans symfonikonserter, hvilken hr Ranft beräknar till 6,000 kr., hvilka tillfalla kapellet.

Beträffande det ekonomiska resultatet af operaverksamheten under detta spelår, är detta helt visst långt ifrån tillfredsställande. Orsaken härtill är att operan ej tillräckligt frekventerats af vår musikaliska publik. Man kunde tillskrifva detta de tryckta tiderna, om icke man såge att pengarna räcka väl till för andra nöjen och njutningar, än dem vår första lyriska scen ha att bjuda. Och dock borde denna säsongens föreställningar med sina många nyheter, med goda artistiska förmågor och gäster sådana som fru Ackté, Signe Rappe, Erika Wedekind samt hrr Cornelius och Herold ha varit lockande, att ej tala om hr Menzinsky, som förut tillhört oss. Vi vilja blott lemna ett bevis på denna publikens lojhet. Då operan bjuder på en sådan nyhet som »André Chenier», väl utförd, charmant uppsatt, räcker den svenska hufvudstadspubliken ej till att fylla operasalongen under de allra första representationerna! Och detta ehuru tidningskritiken angående denna opera varit gynsam. Vid ett »galaspektakel» däremot är man färdig att slåss om biljetterna och frågar ej efter hvad de kosta. Det borde intressera en bildad hufvudstadspublik att själf bilda sig ett omdöme om hvad som presteras på operan och ej låta sig ledas af en kritik, som ofta nog är ensidigt nedstrykande. Likaså bör intresse för ett operaverk och begäret att göra dess bekantskap eller njuta

däraf, öfverväga intresset för en viss favoritartist.

Det har anmärkts att operans biljettpris, särskildt parkettens, äro för höga, och torde efter våra förhållanden så vara fallet. För ett par familjemedlemmar kostar ett par parkettbiljetter 10 kronor; också är oftast parketten glest besatt. Abonnemang och nedsatt pris vid vissa föreställningar bereder emellertid minskning i priset. Måhända kunde det löna sig försöka med parkettprisets nedsättning från 4,75 till 4 kronor? I början af 1870-talet kostade, såsom vi minnas, en parkettbiljett endast 3 kronor. Hurusombäst. En teater kan icke existera utan tillräcklig publik, och sätta våra musik- och konstvänner värde på att det finns en opera i landets hufvudstad, så borde det vara en hederssak att gynna en sådan konstanstalt med talrikare besök, än hvad under senare år varit fallet. En konstnärligt högre musiknjutning än operans erbjudes icke.

FÖLJETONG.

Lutspelerskan.

(Forts.)

När Slingeland kom hem, utvecklade Keiser kort och godt, såsom det var hans sätt, den plan, han hade kläckt ut angående Jakobäa. Han bevisade, att hom hade alla anlag för att bli en stor sångerska, erbjöd sig att utbilda henne och sedan låta uppträda först i Wolfenbüttel, dit han blifvit kallad för att uppföra en af sina operor.

»Mycken framgång i Wolfenbüttel, sade målaren, »och lycklig resa, men min systerdotter stannar här och på det ni ej vidare må sätta i henne några galenskaper i hufvudet, herr Keiser, så ber jag er inställa edra besök hos mig.»

Förgäfvos använde Keiser ytterligare sin svada, Slingeland lät ej beveka sig, och sålunda återstod honom ej annat än ta sin hatt och gå.

Följande dag fann Jakobäa i sitt fönster under blommorna, som stodo i detsamma, ett bref från Keiser, till en tredjedel prosa, en tredjedel vers och en tredjedel musik. Han svor henne evig kärlek och trohet och bad om ett möte.

Brefvet lämnades utan svar. Ett andra och ett tredje funno lika litet gehör, men det fjärde tycktes ha rört den blonda flickan, ty då Keiser åter stod vid trädgårdsmuren och smäktade, kom en apelsin, inlindad i ett pepper, flygande och på papperet stod det, visserligen oortografiskt, men klart och tydligt, att hon efter aftonringningen

skulle vänta honom vid trädgårdsporgen.

På bestämd tid knarrade verkligen också porten och Jakobäa kom utsmygande. Gatan var tom, ingen annan lyssnade på dem än månen, älskandes förtrogne. Denne blef emellertid ej litet förvånad, då han såg den dygdesamma Jakobäa med ett hult leende böja sig ned till den inspirerande musikern, som låg för hennes fötter och för henne utgöt sin lidelse i en aria ur »Adonis», och hans förvåning tilltog väl, då Jakobäa överlämnade sin smärta gestalt i ynglingens armar och sina läppar åt hans heta kyssar.

Det första steget var taget, den första segern vunnen. Keiser hade funnit nåd för den vackra flickans skalkaktiga ögon, nu gälde det blott att vinna sångerskan för sig, att förena den lyckliga stjärna, som lyste mot henne, med sin.

För tillfället sträfvade den borgerligt uppfostrade, kloka flickan mot hvarje vågspel, hvarje äfventyr, men tanken därpå satte sig fast i hennes lilla hufvud och lämnade henne ej mer. Vid ett andra och tredje samtal talade hon blott om svårigheterna att utföra ett så vågadt företag.

Keiser sade för sig själf att nu vore allt vunnet och träffade sina anstalter. Den gamle misstrogne målaren kom honom dessutom till hjälp, i det han ej tillät Jakobäa att lämna huset och stängde in henne i hennes rum, när han gick ut. Detta sårade den unga flickans stolthet och väckte hela hennes trotsighet.

När Keiser plötsligt en natt kom in i hennes rum genom skorstenen, var hon genast besluten att fly med honom.

Hon satt ännu fullkomligt klädd vid fönstret och blickade förtrytsamt ut i natten, då han stack fram hufvudet. Med ett lätt leende mottog hon den djärfve, gick in på hans plan, kastade skyndsamt ned några rader på ett papper till sin morbror, plockade ihop sina dyrbarheter, höljde in sig i en mantel, som gjorde henne oigenkänlig, och steg med Keisers hjälp ned i trädgården på repstegen, som han hade fäst vid fönsterbrädet.

När porten slöt sig bakom dem, var flykten så godt som lyckad. En båt väntade dem på en närbelägen kanal och förde dem till hamnen till det engelska skeppet, som följande morgon förde dem till Antwerpen.

Härför foro de vidare till Wolfenbüttel, där Keiser undervisade den älskade i sång, och när hon syntes honom nog utbildad för att beträda scenen, lät han henne uppträda i två operor, hvilka han där uppförde under åren 1692 och 1693.

Musikern och sångerskan vunno tillsammans den skönaste triumf, som kedjade dem än fastare samman än Hyemens band, än de ringar, som de hade växlat inför altaret.

År 1694 var Keiser i Hamburg, där hans egentliga verksamhet, hans verkliga framgångar började. Här satte han först sin opera »Basilus» i scen och komponerade sedan slutet på »Adonis».

Inom kort var han ej blott Hamburgs favorit, utan äfven bekant i hela Tyskland, hans operor gäfvos öfver allt och mottogos med lifligt bifall. Bredvid honom glänste Jakobäa, för hvilken han alltid skref hufvudrollen, såsom primadonna. Hon förblef hans sånggudinna, men hon var, såsom hon försäkrade, ej i stånd att göra en »ordentlig människa» af honom. Keiser var och förblef en världsmän, lättsinnig och angenäm som hans musik, full af kärlek till lyxen, en slaf för sköna kvinnor, en vän till det pärlande vinet och aldrig utan skulder. I sin hållning mera kavaljer än musiker, gick han klädd som en celadon, åtföljd af två betjänter i auralivré genom gatorna, obekymrad om öknamnet. Den hvita kravatten, som man gaf honom, och lät i sin omätliga fåfänga med förkärlek kalla sig »*Le premier homme du monde.*»

Litteratur.

Carl von Platen: *Från östan och vestan* III. En ny bok, hvars föregångare vi förut anmält, har utkommit med denna titel, till stor del utgörande en samling af musikbref till denna tidning, ganska innehållsrika och intressanta, såsom Sv. M. T:s läsare torde ha funnit. Boken innehåller: I. *Bilder från utlandets musikvärld* (1906—1909), från Rom, Neapel, Milano, Spanien, Paris, London, Danmark och Tyskland, Österrike, från Rivieran, Österrike och »Faraonernas land». II. *Biografiska artistsilhuetter*: Antonio Catogno, Tommaso Salvini, Albert Darnont, Tvenne Romeotolkare (Alfr. Gerasch, Oskar Berégi), med porträtter. Utländska operascener, särskilda operor, såsom Massenets »Thais», Franchettis »La figlia di Jorio», Giordanos »André Chenier», Spontinis »Vestalen» m. fl. samt konserter omnämnas i boken. Denna prydes af bortåt 20 fina helsidesbilder, kostym- och civilporträtt af konstnärer, och tre bilder i texten. Af de förra må nämnas Carmen Melis (i »Thais»), Octave Gyp (i »Pajazzo»), Erik Schmedes (i »Parsifal» och »Götterdämmerung») Carl Jörn (i »Manon»), Salomea Krucenisch (i »Valkyrian»), Cotogni (Hamlet, Carl V. i »Ernani») Eugenio Giraldoni (»Der Demon») Pietro Mascagni (2, däraf en karrikatur), Alb. Damont (i »Antonius och Kleopatra»), Georges Ovido (i »Quo vadis»), jämte cirkusscenen därur etc. Af textbilderna märkas Umberto Giordano och Vittorio Gui. Boken är till-

egnad: »Frans Joh. Huss, svenska musikskriftställarnes nestor och Antonio Catogni, Italienska operasångarnes doyen, med vördnadsfull tillgifvenhet». — I ett kort för tal heter det: »Denna gång må med varm känsla för visadt tillmötesgående ånyo nämnas redaktör Frans Joh. Huss, i hvars »Svensk Musiktidning» flertalet af nu här i bokform framträdande artiklar allttjämt, sedan tio år tillbaka först offentliggjorts, och Italiens mest betydande musikförläggare, Tito Ricordi, dessutom direktören för Monte Carlo-operan Raoul Gunsbourg och kungl. teatern i München chef, frih. Albert von Speidel samt professor Giovanni Sgambati och Nino Angelucci, hvilken senare ställt till vår disposition de ytterst rara kostymporträtten af Antonio Catogni.»

Från scenen och konsertsalen.

Kungl. teatern.

- Maj 19, 25. Nikolai: *Muntra fruarna i Windsor*. (Fru Ström: fru Erica Wedekind, gäst; fru Page, Anna: frkn Edström, Lagergren; Falstaff, herr Ström, herr Page, Fenton, Cajus, Spinker: hrr Svedelius, Oscar, Wallgren, Malm, Grafström, O. Strandberg.)
 20. Puccini: *Madame Butterfly*. (Linkerton: hr Ödman.)
 21. Thomas: *Mignon*. (Mignon: fru Wedekind, gäst.)
 22. Wagner: *Den flygande Holländaren*. (Holländaren: hr Herou, deb.)
 23. Donizetti: *Regementets dotter*. (Marie: fru Wedekind, gäst); ballett: *Dockféen*.
 24. Verdi: *Den vilseförda*.
 26. Giordano: *André Chenier*.
 27. Boito: *Mefistofeles*.
 28. Hallström: *Den bergtagna*.
 31. Gounod: *Faust*.
 Juni 1. Puccini: *Madame Butterfly*.
 2. Wagner: *Den flygande Holländaren*.

Musikal. akademien.

- Maj 21. Nya Filharmoniska sällskapets 2:a abonnemangskonsert. Solister: fru M. Högberg, frk. Anna Hammarstedt, hrr John Forsell, E. Bergström, J. Johansson; orkester: Konsertföreningens; dirigent: hr W. Stenhammar. W. Stenhammar: 1. Kantat för soli, kör o. ork.; 2. »Ithaka» för baryton (hr Forsell) och ork.; 3. »Ett folk», för barytonsolo, bland kör och orkester.

Likasom förra spelåret afslutades med fröken Frida Hempel som gäst, så skedde detta i år med gästspel af fru Erica Wedekind, den berömda sångerskan från Dresdenoperan, om hvars konstnärlighet vi i förra numret yttrade oss jämte meddelande af hennes porträtt. Hennes uppträdande på vår operascen blef naturligtvis också en stor succés, såväl genom den vackra

röstens, särskildt i höjden så klara och fasta ton, hennes mirakulöst utbildade koloratur med den utsöktaste drill, äfven i pianissimo, äfvensom ett charmant staccato, den största tänkbara snabbhet i passager och fulländad nyansering. Därtill kommer ett ytterst lifligt och intelligent spel. Talorganet med sin tyska, litet spåda, deklamation är mindre vackert, därför gjorde konstnärinnan det bästa helhetsintryck som Mignon. Marie i »Regementets dotter», hennes första roll här, föreföll oss något för mycket uppsluppen, och afskedet från regementet ägde ej den värme, som kan inläggas i detta nummer. Som Mignon, den andra rollen här, var fru Wedekind betagande i spel som sång, och den visade hos henne en dramatisk talang, som äfven i allvarligare roller är framstående. Hennes bästa prestation tordo dock ha varit fru Ström i »Muntra fruarna», där hon med sin lifliga natur och fullkomliga koloratur firade en sällsynt triumf. Märkvärdigt nog var operasalongen långt ifrån fylld vid hennes gästspel. Så ringa är i vår hufvudstad intresset för att lära känna och njuta af en bland utlandets berömdheter! Vid sista föreställningen, i »Muntra fruarna», blef emellertid konstnärinnan entusiastiskt hyllad, flerfaldiga gånger inropad och fick mottaga tre ståtliga lagerkransar, från operadirektionen, artistpersonalen och från direktör Ranft personligen.

Efter några månaders frånvaro i utlandet har Arvid Ödmann åter inträdd i tjänstgöring vid operan, först såsom Linkerton i »Madame Butterfly». Herr Heron har nu med titelrollen i »Den flygande Holländaren» gjort en ny och lyckad debut.

Nya Filharmoniska sällskapets 2:a konsert i Musikal. akademien gafs för fylld salong, och ett ovanligt rikt bifall ägnades åt såväl dirigenten, aftnens komponist, som åt solisterna, främst hr Forsell, och öfriga medverkande i kör och orkester kunde ock taga en del af bifallet på sin lott. De gifna kompositionerna af hr Stenhammar äro förut af oss omnämnda, såväl den ypperliga, med god inspiration skrifna kantaten för Stockholmsutställningens 1897 invigning, som kompositionen till Heidenstams fosterländska dikt »Ett folk», som särdeles i mellanafdelningarna »Sverige», »Medborgarsång» och »Soldatsång» måste med sin enkelhet och fosterländska anda gripa åhörarna. Konsertens andra nummer »Ithaka», ord af Levertin, är ej lika friskt inspirerad.

Af i förra numret omnämnda konserter i Vetenskapsakademien gaf fröken Elin Linnander för fullsatt salong. Den unga sängerskans vackra, rätt stora sopran och ett vackert föredrag väckte verklig förtjusning hos åhörarna. Inledningsnumret, Beethovens svåra konsertaria »Ah perfido!», gaf ett vackert prof på sängerskans förmåga, om än ett sådant nummer fordrar en första

rangens konstnärinna för att fullt komma till sin rätt. Slutnumret, Nilarian ur »Aida», lyckades väl, och med Tschairowskys »Warum» samt två sånger af Sjögren vann frk. L. rikaste bifall. Tenoren Lennartson sjöng »Vid stilla härd» ur »Mästersångarne» och ett par sånger af Sibelius samt med konsertgifverskan duett ur »Faust» och skördade äfven rikt bifall för sin vackra röst och uttrycksfulla sång.

Barytonsångaren John Husberg, bekant från debut på operan och flera konserter, gaf jämte sin fru Bergliot en konsertafton, rätt väl besökt och för en tacksam publik, efter hvad vi hört, ty fru Wedekinds första uppträdande på operan samma afton hindrade oss att få höra paret Husberg. Fru Husberg, född norska, säges ha gjort ett mycket behagligt intryck och med nått röst låtit höra sånger af Grieg och Sjögren. Hr Husberg sjöng bl. a. sånger af R. Strauss, Stenhammar och Schubert och gör med sin sympatiska stämma och sitt anslående föredrag alltid ett godt intryck.

Musiknotiser från hufvudstaden och landsorten.

Kgl. teatern. Bland operaverk, som förebådats till uppförande under denna säsong var äfven Persson-Bergers »Arnljot». Därmed har emellertid uppskjutits till nästa säsong, då uppförandet väntas ske i början af denna. Rollerna till pjäsen lära redan vara utdelade.

Operasångaren Menzinsky är i dagarna reangagerad vid Kgl. teaten, en nyhet skall glädja vår operapublik.

Musikaliska akademiens års-högtid firades på måndagsmiddagen den 17 maj.

Akademiens årsberättelse upplästes af dess sekreterare, dr Karl Valentin. I densamma påmindes först om riksdagens höjande af anslaget till inhemska tonsättare. Till bibliotekarie har under året antagits C. Fr. Henerberg, hvarjämte åtskilliga lärare tillsättningar gjorts. Som nyheter i undervisningen äro att anteckna, att tyska upptagits som läroämne och att violspelning upptagits som själfständigt ämne. Konservatoriets lärarestab bestod höstterminen af 32 och vårterminen af 34 personer, och elevantalet var resp. 170 och 166. Under året ha aflidit af akademiens ledamöter Frans Hedberg, John Lindegren, läraren vid konservatoriet prof. S. A. Lagergren, pianisten Aron Hultgren och organisten Wilhelm Heinze samt af utländske Rimsky-Korsakoff, Sarasate, Gevaert och kapellmästaren Taffanel i Paris, öfver hvilka alla korta minnesrunor ristades. I donationer har

akademien erhållit 30,000 kr. från presidenten Lovén och af violinbyggaren Robert Bayer i Berlin ett »Henri-Marteau»-pris, bestående i årlig utdelning af en violin. I stipendier och gratifikationer har utgått 8,783 kr. Därefter följde en redogörelse för musikalifvet i Sverige och utlandet; bl. a. nämndes att flera svenska kompositörers arbeten under året spelats i utlandet, nämligen af Gustaf Hägg, prof. Byström, Söderman och Emil Sjögren. Äfven lämnades en kort förteckning öfver de viktigaste musikverk, som komponerats i utlandet under året.

Slutligen nämndes några ord om de kompositörer, som stodo på dagens program, af hvilka Haydn dog för 100 år sedan och Rimsky-Korsakoff dog under förra året.

Efter detta följde en kort, men intressant musikaliskt program. Det inleddes med Mendelssohn-Bartholdy's uvertyr »Hebriderna», hvarefter hundraårsminnet af Haydn's död firades med en kompositörens symfoni i G-dur. Så följde August Södermans ballad »Tannhäuser», där hofsångaren Forsell utförde barytonsolot.

Programmets slutnummer utgjordes af Nicolas Rimsky-Korsakoffs uvertyr på ryska temata för stor orkester.

Prinsessan Ingeborg bevisade högtidligheten.

Musikaliska akademien höll den 18 maj under ordförandeskap af preses, justitierådet Karl Silfverstolpe, ordinarie månadssammankomst, hvarvid företogs till behandling k. bref och remisser, ämbetsskrifvelser och öfriga sedan akademiens senaste sammanträde inkomna skrifvelser.

Till kamrerare vid akademien valdes t. f. kamreraren, tonsättaren Bror Beckman.

Akademiens sekreterare och dess bibliotekarie beviljades begärd tjänstledighet under tre veckors tid för att delta i den internationella musikkongressen i Wien, och akademien uppdrog åt sin ledamot f. d. sekreteraren C. Kinberg att under beviljade ledigheten bestrida sekreterarebefattningen samt förordnade organisten Patrik Vretblad att upprätthålla bibliotekariebefattningen under samma t.d.

Till extra lärare i komposition vid musikkonservatorium under instundande hösttermin utsågs tonsättaren Andréas Hallén.

Till revisorer af musikhistoriska museets räkenskaper för 1908 valdes ledamöterna hrr Beckman och Södermark.

Slutligen anmäldes gåfvor till akademiens bibliotek från hrr öfverintendenten Axel Burén, redaktör O. C. Kjellberg, Pontus Palmén, från redaktionen af »Hvar 8 dag» och förlagsfirman Breitkopf & Härtel, Leipzig.

Utmärkelse. Operasångaren Modest Menzinsky har utnämnts till ridare af Vasaorden.

Sällskapet för svenska kvartettsångens befrämjande

hade den 22 maj sitt sedvanliga årsmöte på Hasselbacken, hvarvid sällskapet »Sjung, sjung» medverkade, utförande sångkvartetter, däribland några af de senaste prisbelönta. Till den af sällskapet anordnade pristäflan för 1908 hade inkommit 86 täflingskompositioner. Af dessa tilldelades vid sällskapets årsmöte d. 22 maj kvartetterna »Vägens vindar», signatur Ventus och »Sorg», signatur Ipse ego, hvar sitt tredje pris. Vid namnsedlarnas brytande befunnos båda vara komponerade af jur. stud. Hildor Lundvik, Valbo, Gäfle. Dessutom hade af prisnämnden föreslagits sju kvartetter till inköp. Åt styrelsen uppdrogs att ombesörja tryckande af ett kvartettäfte för 1910 samt att utlysa pristäflan för innevarande år, till hvilken täflingskompositionerna skola inlämnas i Carl Johns musikhandel före den 1 dec. i år. Prisens storlek bestämdes till 1:a 500 kr., 2:a 300 kr. och 3:e 100 kr.

En storartad friluftskonster

egde rum härstädes torsdagen den 3 juni, då en jätteorkester på omkring 100 man, bestående af hofkapellet, Berns' salonger m. fl. orkesterrar, under ledning af kapellmästare Armas Järnefelt, samt Svea och Göta lifgardes musikkårer sammanslagna under direktörerna Hesslers och Trobäck's ledning, utförde aftenkonserter på Hasselbacken kl. 7—11 e. m. Inkomsten tillföll välgörande ändamål.

Musik under årets utställning.

Vid den stora konstindustriutställningen som öppnas här i Frisens park på Djurgården den 4 juni, kommer förutom musikkapell storartade sångkörar att låta höra sig. En jättekör af 2500 sångare, sammansatt af sångarförbund i Stockholm och landsorten kommer att konserteras, och lära Norrlands och Värmlands sångarförbunds dirigenter, hrr Hultqvist och Kallstenius skola leda de sånger som gemensamt sjunges af förbunden. Af Medelpads allmänna körförbund, under arkitekten T. O. Österlunds ledning, kommer att ge en konsert på utställningen den 26 juni, dagen förut en kyrkokonsert i Gustaf Vasa-kyrkan och sedan konsert på Skansen. Berlins sångsällskap anträder den 22 maj en färd till Ryssland och Sverige; inkomsten af konserterna tillfaller välgörenhetsändamål.

»Schubertbund», 250 medlemmar af denna Österrikiska främsta manskör i Wien, kommer äfven att konserteras här. Dessutom medföljer omkr. 50 passiva herrar och damer, bland de förra förste v. borgmästaren i Wien d:r Josef Neumayer.

De ärade gästerna anlända den 15 juni på morgonen med Österrikiska Lloyds ångare Thalia, där de också komma att bo under sin vistelse här.

Kl. 7 e. m. den 15 äger första konserten rum i Östermalms kyrka. Efter densamma blir det mottagningsbankett å Hasselbacken, arrangerad af Stockholmskommittén. Den 16 juni kl. 6,30 hålles andra konserten på Skansen, hvarefter våra gäster äro inbjudna till en afskedsfest å utställningen, och härifrån inskeppa de sig direkt på sin båt, som under nattens lopp lämnar Stockholm.

Mottagningskommittén här under öfverståthållare Dicksons ordförandeskap, har arbetat på två sektioner, af hvilka den ena haft på sin lott konsertarrangemangen och den andra festanordningarna. Den förstnämnda sektionens medlemmar äro hofrättsrådet Hörstadius, musikhandlanden Johnn, öfverste Lovén, hofbokhandlanden Lundquist, öfverdirektör May, statskommisarien Södermark, d:r Karl Valentin, direktör Erik Åkerberg samt d:r Knut Barr, som också är den samfällda kommitténs pressombud. I festkommittén sitta hofintendenten Bendix, kammarherre Blomstedt, generalkonsul Fränckel, d:r Vald. Langlet, direktör Reinhold, öfverstelöjtnanten greffe Taube, kanslirådet Tigerschiöld och direktör Arthur Thiel.

»Schubertbund» stiftades 1863 af kompositören Franz Mair för högsta konstnärliga utbildning af den flerstämmiga maussången. Af Frans Schubert, hvarefter kören tagit namn, brukar på körens program alltid stå någon sång, äfven solosång. Nuvarande dirigenter äro hrr Adolf Kirch och prof. Hans Wagner, båda ansedda kompositörer af manskvartetter.

Friluftsmusiken i stadens parker.

I likhet med föregående sommar kommer genom stadens försorg friluftsmusik att anordnas i stadens olika parker, för hvilket ändamål stadsfullmäktige anvisat 12,000 kr. Troligtvis komma, i likhet med i fjol, Svea ingenjörkårs och Svea artilleriregementes musikkårer att utföra de sedvanliga aftenkonserterna under veckan, hvarjämte Södermanlands regementes musikkårer eventuellt kommer att vissa sön- och helgdagar ge de från förra sommaren bekanta promenadkonserterna. Underhandlingar pågå för närvarande med respektive musikdirektörer och det är meningen att konserterna skulle begynna i början af juni månad.

Ett nytt musikkonservatorium

änmnar man upprätta i Skåne nästa höst. Ett antal personer, bland hvilka märkas landshöfding Tornérhjelm, biskop Billing, professorerna Flensburg, Kock, Pfannenstill, Ribbing, Thyrén och Wrangel, kapellmästare Alfr. Berg, apotekare Salomon Smith m. fl., ha utfärdat ett upprop om ekonomiskt bidrag till det planerade sydsvenska musikkonservatoriet i Lund, hvilket skulle meddela såväl musikalisk

allmänbildning som förbereda till fortsatta studier vid musikkonservatoriet i Stockholm. Fullständiga kurser skola genomgås för organist och kyrkosångarexamina, hvilka där kunna afläggas inför af Musikaliska akademien i Stockholm därtill förordnad examinator.

Direktör Arvid Åkerlind,

hvilken som student i Upsala för 16 år sedan var sånganförare för Södermanlands nation, har länge, som bekant, varit ansedd ledare af Svensk sång i Amerika. På besök i hemlandet blef han, såsom vi nämnt, under besök i Upsala vald att dirigera studenternas konsert Valborgsmessaftonen på grund af hr Hedenblads sjukdom. Då denne af sjuklighet måste afsäga sig ledningen af allmänna sången hade man velat ha hr Åkerlind till hans efterträdare. Emellertid har han ej velat öfvergifva sin verksamhet i Amerika utan åter begifvit sig dit.

Landsortskonserter

dennasommar kommer att gifvas af fröken Rosa Grünberg, Oscarsteaterns operettdiva, åtföljd af en kvinlig ackompanjetris. Hr Oscar Bergström vid samma teater kommer att efter gästspelet i Köpenhamn från Helsingborg starta en turné i början af juni. Dessas kamrater vid Oscarsteatern frk Inga Berentz och hr Carl Bäcklind börja den 12 juni i Sundsvall en blixturné med kapellmästare Tobiaeson som ackompanjator. Efter konserter i mellersta och södra Sveriges städer, äfven med besök på badorter, slutar turnén 12 juli i Södertjelge. Operasångarnes septett lär äfven i år ge sig ut på konserttur.

Göteborg.

Stora teatern har fortfarande under maj månad haft dramatisk repertoar. Af musik under samma tid har, sedan orkesterföreningen slutat säsongen, endast förekommit en värfest af Göteborgs studentkår i universitetets aula till förmån för dess byggnadsfond, hvarvid prof. Stavenov höll föredrag och 40 sångare utförde körer under dir. Liljefors' ledning.

Ystad.

Den 17, 18 och 19 juni i år anordnas i Hötél Continentals festsal i Ystad kammarmusikfest under medverkan af fru Anna Aulin, förste hofkapellmästare Conrad Nordqvist, prof. Franz Neruda, kapellmästare Tor Aulin, kapellmästare Wilhelm Stenhammar, musikdirektör Gustaf Molander, kammarmusikus Rudolf Claëson, konsertmästare Franz Larsén, hr Salomon Smith och sångsällskapet Harmoni. Programmet inledes med en prolog af Strindberg.

Från våra grannland.

Helsingfors. Maj 12—31. På Svenska teatern har danska operettsällskapet fortfarande gästet med upp-

förande af »Dollarprinsessan», »Läderlappen», »Den glada änkan», och »Mannen med tre fruar». Finska teatern gaf den 12 maj Snellman-jubileum, hvarvid med biträde af fiharmoniska orkestern utfördes »Finlandia» af Sibelius, »Aino», af Kajanus och »Korsholm» af A. Järnefelt. Finska teatern har af pjäser med musik denna tid uppfört en gång »Tukkijoella». Före sin afresa till Sverige gaf hr John Forssell en kyrkokonsert här med biträde af kapellm. Järnefelt och sångkören M. M. Programmet upptog bl. a. »Vakteln» af Beethoven, aria ur »Elias», »Den store hvide Flok» af Grieg, sänger af Geijer, Josephson, Melartin, Sibeles, Merikanto m. fl.

Kristiania. Maj 9—31. Nationalteatern har fortfarande uppfört »Madame Butterfly» med Cally Monrad och Kaja Hansen som gäster jämte hrr Hagman och Rhode. Centralteatern har hållit i med »Läderlappen». I slutet af maj hitkom studentkören från Köpenhamn för att i början af juni konserter här.

Köpenhamn. Maj 11—31. Kgl. teaterns repertoar af pjäser med musik denna tid har upptagit »Siegfried» »Ragnarök», »Regementets dotter», »Orfevs och Eurydike», »Elverhøj», »Der var en gang . . .» samt »Lohengrin» och »På Sicilien», hvari fröken Febea Strakosch gästade, bekant från från sitt gästspel på Stockholms-operan 1896. På Casino har Oscarsteaterns personal fortsatt sitt uppträdande och nu äfven gifvit »Konstnärlif» och »Zigenarbaronen» samt slutligen »Den glada änkan» med fru Meissner, som gjort stor succés i denna operett. Den nya teatern har ihållande uppfört »Dollarprinsessan». D. 15 maj firades 100-årsdagen af Emil Hornemanns födelse — kompositören till »Den tappre landsso' dat» — med en större konsert, då kompositioner af honom utfördes af operaartister m. fl., kör och orkester.

Ett och annat från musikvärlden.

En funnen Mozart-skatt. Då den lille Mozart år 1764 efter de lysande konserterna i England genom sin fars sjukdom var tvungen att på en tid afstå från musicerande, begagnade han ledigheten för att med ifver slå sig på att komponera. Han lade sig till med en liten notbok och fullskref den med allehanda kompositioner. Denna notbok af den 8-årige Mozart, af hvars förekomst man länge ej hade någon kännedom har blifvit bibehållen; den tillhörde Ernst von Mendelssohn-Bartholdy, hvilken för en tid sedan gjorde den tyske kejsaren en present därpå och musikförlaget Breitkopf &

Härtel har nyligen utgifvit densamma för första gången i tryck.

Den lilla boken innehåller en samling af små afslutade satser, hvilka i jämförelse med förut befinliga verk af Mozart genom sitt musikaliska innehåll, tankedigerhet och iderikedom i denna lilla form, äro rent af öfverraskande; intet af de små stycken låter en vänta dem vara af en gosse som komponist. Jämte menuetter, adagior, preston innehåller boken äfven den första fuga, som vi äga af Mozarts hand. Utgifvandet härpå skall säkert väcka den musikaliska världens intresse. Boken, redigerad af Georg Schünemann, kostar 3 mark. En »Liebhaber»-upplaga därpå på fint papper i sidenband kostar 15 mark.

Till våra prenumeranter!

• Med operans stängning och sommarens inträde har det högre och egentliga musiklivet afstannat här i hufvudstaden, såsom för öfrigt nästan öfverallt, och därmed äfven intresset för detsamma trängts tillbaka. Svensk Musiktidning gör därför, i likhet med några andra musiktidningar, sommaruppehåll under »den döda säsongen». Från och med nästkommande september månad fortsättes tidningen, såsom förut, med två nummer i månaden.

Vördsamast
Redaktionen.

Dödsfall.

Conried Heinrich, den bekante direktören för Metropolitan-operan i New York, afled d. 27 april i Meran (Tyrolen) af ett slaganfall. Efter Maurice Grau blef han af »Metropolitan Real Estate Company» vald till ledare af operan. Han hade förut som Theater Manager i alla möjliga unionens stater med ett tyskt sällskap uppfört operetter och »speloperor», varit impressarie för bl. a. Bronslau, Hubermann, underbarnet på violin, och sedan gjort sig ansedd som direktör för Irving Place Theater i New York. Conried började sin verksamhet vid Metropolitan-operan d. 23 nov. 1903 med uppförande af »Rigoletto», då den berömda tenoren Caruso första gången uppträdde i New York. Conried hade öfvertagit kontraktet med honom af företrädaren. Conried visste att till sin opera draga alla världens förnämsta »stjärnor» och har mycket odlat Wagneroperorna i New York. Märkligast bland dem har varit »Parsifal», som han annekterade trots protester från Tyskland och särskildt Bayreuth, samt uppförde första gången d. 24 dec. 1903. Conried var en skicklig teaterledare

och hade lyckan med sig, i synnerhet vid början af hans verksamhet.

Conried var född 1855 i Bialitz (Schlesien), son till en fattig väfvere, hvilket han själf blef, men hagen för teatern dref honom till Wien, där han uppehöll sig med arbete i en kommissionsaffär och sedan i en bank, under tiden idkande dramatiska studier. Slutligen blef han 1873 engagerad vid Burgteatern och kom därifrån 1878 till den af Amberg i New York grundade tyska teatern.

Hey Julius, ansedd sängpedagog f. 29 april 1832 i Irmelshausen (nedre Franken) afled under våren i München. Efter musikstudier för Fr. Lachner och Friedr. Schmitt (sång) blef han 1867 sånglärare vid musikskolan i München och flyttade 1887 öfver till Berlin. Rich. Wagner värderade Hey mycket högt och på hans teorier om sångkonsten grundar sig Heys bekanta sängpedagogiska verk »Deutscher Gesangsunterricht, Lehrbuch des sprachlichen und gesanglichen Vortrags» i 4 delar utgifvet 1886. Hey har äfven komponerat sänger och en omtyckt samling af 16 lätta »Kinderlieder» för första sångundervisningen.

J. G. Malmström
**PIANINON
FLYGLAR**
Göteborg.

J. LUDV. OLHSSON

STOCKHOLM.

Hamngatan 18 B.

Flyglar, Pianinos och Orgelharmnier af de bästa svenska och utländska fabriker i största lager till billigaste priser under fullkomligt ansvar för instrumentets bestånd.

Obs! Hufvuddepôt för Blüthners och Rönischs världsberömda Flyglar och Pianinos.

INNEHÅLL.

Joseph Haydn (med porträtt). — Ett bref från Joseph Haydn. — Våra operaförhållanden. — Lutspelekan (slut). — Litteratur. — Från scenen och konsertsalen. — Musiknotiser från hufvudstaden och landsorten, från våra grannland och andra land. — Ett och annat från musikvärlden. Till våra prenumeranter. — Dödsfall. — Annonser.